

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Tria ingeniorum genera quæ literis apta, & vnde sumendum culturæ
exordium, Capvt IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

*Tria ingeniorum genera que literis apta,
& vnde sumendum cultura
exordium.*

CAPVT IV.

Sed quale tandem erit istud, quod quarimus? Ingenij, & doctrinæ princeps Aristoteles commodè quidem ingenia in tria genera diuidit, & alia inertia facti, & stupida, quibus nihil ad res gerendas ineptius. Talis Claudij Caesaris, imò slipitis indoles fuit, qui cū Messalinam vxorem calcato lecti genialis scedere in omnibus adulterijs volutam probè sciret, agrè tandem in id consiliū adductus est, vt eam per speculatorem trucidari iuberet. Re deum confecta, & eodem die ipsi nuntiata post vnam, aut alteram horā querebat (vir admodum memor) quid Domina esset factum, quò minus ad coenam veniret. Alia nimis velocia esse censeret, & calida, quæ plerunque in stultitiam, & furorem degenerant: & exempla quidem illustria in Hermogene & Caligula Cesare vidit antiquitas, quorum vnus, qui anno ætatis decimo quinto, incredibili hominum concursu, magna doctorum admiracione, ipso etiam Imperatorum plausu, dicebat ex tempore, cū atatem virilem attingisset, adeò hebes factus est, vt quod est ab Antiocho non insipidè dictum inter pueros senex, inter senes puer videretur, & esset. Alter, qui à puero celerrimos ingenij motus habebat, in eam vecordiam deuenit, vt palam cum Iouis statua nunc blandiens, nunc increpans versibus Homeris colloqueretur, lunam plenā, & fulgētem in amplexus inuitaret, horreis conclusis populo Rom. famē indiceret: ad summū equo incitato, quem præ cæteris carissimum habuit, consulum destinaret. Tertium locum obtinent sicuti, quæ sedata sunt, & mansueta, atque idè meliora ad omniem rationem humanitatis.

Non placent ingenia simiarū, quæ versatili leuitate desultoria huc, & illuc volitant, in nugis, & quisquilijs triumphant, in serijs rebus hebescunt: sordent mihi pigra, & abdomini dedita porcorum, quibus nisi culinae nidor submouerit, nunquam excitabuntur; nauseam mihi faciunt sordida simul & callida vulpecularum, quæ nihil nisi lucri pecuniæ, & malitiæ vias consectantur, in quibus si turpiter insaniant, nunc per beata existimantur. Volo inge-

nium, quod simplex, cæcidum, solers, confias, feline lentum, magnum, exaggeratum, quod se supra auaritiā, supra voluptatē ad cœlum vsque efferat. Bene habet, designatum est à nobis solum, in quo olitoris nostri desudare, & longè, lateque excurrere possit industria. Primum igitur fundi ingenium cognoscat, deinde subigat, expurget, molliat, excolat. Educat mihi purioris doctrinæ riuulos, quibus tenella germina irriuentur, quò mitius crescant, & felicitius. Disponat classes, quasi pergulas, smaragdino virore illuminatas, & affinis per iusta interualla arboribus, componat areolas puras, mundas, elegantes, è quibus suauissimi florum, an potius virtutum omnium afflentur odores. Ad hoc accedat oportet institutio, non triuialis, sed generosa, quæ à pietate prima iaciat fundamenta, & per magnarum virtutum gradus emissā, ad Deum vsque scientiarum fontem pertingat.

*Aduersus eos, qui Christiano cultu emolli-
ri, & languescere dicunt ingenia.*

CAPVT V.

IN quo mihi confutanda est vetus querela eorum, qui Ethnicorum, & etiam turpissimorum opera, & ingenia nostris anteponunt, quæ Christianarum virtutum cultu magnos animos obtundi, minus ad rem militarem aptos, minus ad iurisprudentiam, & eloquentiam fieri clamant, eorum gloriam aut extinguere, aut meticulosa superstitione retardari: liberum esse oportere felix ingenium, vagari per omnia, nihil intactum relinquere, sibi Catullos, Martiales, Petronios euirari, & æterna debilitate castos, & instabiles emitti. In quo, Deus bone! quantus error eorum, qui hæc dicunt, si non vident, idcircone Deus scientiam dedit, vt virtutem pro ludibrio haberemus: Idcircone Christianos fecit, vt propudiosos amores, vt Gomorriacos calamos, vt chartas, (chartas dico) imò omnium sordium sentinas, ex fescenninorum incendijs, & cineribus erutas in lucem efferemus: & hæc insectari est veteris doctrinæ splendorem obscurare, de summis authoribus detrahere, ordinem de rebus, solem de mundo eripere. Ingemiscite, si quis modo vobis sensus est Constantini, & Theodosij cineres, ingemiscite. Vos, quæ religiosissimis edictis coercuistis, quæ excidistis, quæ æternis tenebris mādastis Sotadæa flagitia, atque seclera ab hominibus Christianis post-

Suet. hoc
percipiunt
ad. & si
appellat.

Philost. in
sophistis.
Tranquil.
in Casio.